

Okruh	Datace	Autor / kategorie	Dílo	Obsah díla	
1	9. stol.	Konstantin	Proglas	předmluva k evangeliím; 111 veršů původně v řečtině, následně stsl. , zdůrazňuje právo člověka na konání bohoslužeb v mateřském jazyce (sv. Pavel - raději 5 slov, kterým rozumíme, než 10 tis nesrozumitelných)	
	9. - 10. stol.	sv. Kliment/mnich Goras	Panonské legendy	první původně stsl. psané dílo u nás ; legendy; Život Kons. (starší, složitější, autor sv. Kliment Lechický); Život Metodějův (mladší, kratší, autor mnich Goras); hodnota nejen literární, ale i faktografická, politický podtext (polemika s bavorskými kněžími)	
		překlad	Zákon sudnyj ljudem	soupis právních norem; pouze překlad doplněný o několik "našich" §§	
		údajně Metoděj	Nomokánon		
				Paterik	
	konec 9. stol.	přímí žáci C + M	Kyjevské listy	modlitby; psány nejstarší formou hlaholice; opis najezen koncem 19. stol. v Kyjevě ve velmi dobrém stavu; dodnes spory s Bulhary o místo vzniku	
	11. stol.		Pražské hlaholské zlomky Legenda o svatém Václavu		
	10. -11. stol.	údajně sv. Vojtěch	Hospodine, pomenuj ny	starosl.+ stará čeština ; lid se obrací k bohu a prosí o mír a dostatek	
12. stol.	neznámý	Svatý Václave, vévodo české země	stará čeština ; duchovní píseň; prosba národa k patronu českých zemí; původně 3 sloky, v 16. stol. 9 slok		
2		svatováclavské legendy	Život sv. Václava		
			První legenda o sv. Václavovi		
			Druhá legenda o sv. Václavovi		
			Kristiánova legenda	z ní vychází dvě mladší literárně hodnotné legendy: Když již vycházelo slunce a Když slunce spravedlnosti rozlévalo paprsky	
	svatoludmilské legendy	Legenda o svaté Ludmile			
		Kristiánova legenda	psána latinsky, nejstarší spis českého autora, líčí počátky VM a život sv. Václava a Ludmily, jejich smrt a zázraky; Kristián údajně strýc sv. Vojtěcha		
svatovojtěšské legendy	Canapariova legenda (Vita prior)				
	Brunova legenda (Vita altera)				
2		svatoprokopské legendy	Verše o umučení sv. Vojtěcha	básnická skladba; vylíčena Vojtěchova touha po řeholním životě	
			Život sv. Prokopa starobylý		
			Život menší (Vita minor) Život větší (Vita maior)	první opat Sázavského kláštera;	
3	12. stol.		Kosmova kronika česká	Chronica Boemorum; psána latinsky ; není jen literatura faktu, ale vyprávění; rozlišuje, co slyšel (důvěryhodnost svědků) a co sám zažil; Kosmas = vzdělanec evropské úrovně; následníky např. Kanovník vyšehradský (není tak kvalitní, ale zato silně protiněmecký), mnich sázavský (doplnil kroniku o slovanskou liturgii, také protiněmecké)	
	14. stol.		Zbraslavská kronika	autor Petr Žitavský; psána latinsky ; autor klade důraz na morální hodnocení zachycených událostí	
	poč. 14. stol.		Dalimilova kronika	veršovaná česky psaná; autor neznámý	
	14. stol.		Vita Caroli (Život Karlův)	někdy počítána mezi kroniky; psaná latinsky; paměti Karla IV. o svém životě	
4	13. - 14. stol.	rytířská epika	Alexandreis	veršovaný staročešky psaný epos o životě a smrti Alexandra Velikého; údajně alegoricky postava Přemysla Otakara II.	
		rytířská lyrika	kurtoazní poezie (Jan Lehár)		
		duchovní písně	Svatý Václave, vévodo české země		
			Ostrovská píseň		
			Kuhnutina modlitba		
právní spisy	Rožmberská právní kniha				
5	14. stol.		Vita Caroli (Život Karlův)		
			Latinsko-český slovník		
		anonym	Alexandreis		
			Zbraslavská kronika		
			Spor duše s tělem		
			Podkoní a žák		
			Legenda o sv. Prokopovi		
			Vita maior		
			Legenda o sv. Dorotě		
		rytířské eposy	Tristan a Izolda		
lyrické básnictví	Jezu Kriste, šcedrý kněže				

5	14. stol.	světská lyrika	Bůh všemohoucí	
			Stratilať sem milého	
			Drievu sie listem odievá	
			Otep myrrhy	
			Přečkejte všie zlé stráže	
		filozof. a teolog. lit.	Spis Tkadleček	
		dramatická tvorba	Mastičkář Hra veselé Magdalény	
próza	Deník Václava Šaška z Bírškova o..	... jízdy a putování Lva z Rožmitálu z Čech až na konec světa v letech 1465-67		
satira	Podkoní a žák			
	Píseň veselé chudiny			
	Hradecký rukopis			
6	14. - 15. stol.	Tomáš Štítný ze Štítného	Knižky šestery o obecních věcech křesťanských	
			Kodex Klementinský	
			Knižky o šaších	
			Řeči sváteční a nedělní	
			Exempla	
			Sborník vyšehradský	
		Milíč z Kroměříže	Nedonošený plod	
		Matěj z Janova	Pravidla Starého a Nového zákona	
		Konrád Waldhauser	Postila studentů svaté pražské university	
		Jan Hus	Rozprava o odpouštěcích a Proti papežské bule	
O šesti bludiech				
O církvi				
O českém pravopise				
Výklad viery, Desatera a Páteře				
Dcerka čili O poznání cesty pravé				
Knižky o svatokupectví				
6	14. - 15. stol.		Postila	
			Husovy listy	
		Jeroným Pražský	Řeč o chvále svobodných umění	
		Jakoubek ze Stříbra	Traktáty	
			Zjevení sv. Jana	
		Vavřinec z Březové	Husitská kronika	
		Mikuláš z Pelhřimova	Táborská kronika	
		Jan Želivský	Collecta	
		Petr Chelčický	O boji duchovním	
			O trojím lidu	
			Řeč o základu zákonů lidských	
			Sieť viery pravé	
			Postilla	
			Jístebnický kancionál	
		Václav Šašek z Bírškova	Deník Václava Šaška z Bírškova o..	
Další spisy	Budýšinský rukopis			
	Žaloba Koruny české			
	Porok Koruny české			
	Hádání Prahy s Kutnou Horou			
	Václav, Havel a Tábor			
	Husovy dopisy			
7	15. stol.	Jan ze Žatce	Oráč z Čech	
		neznámý	Tkadleček	
		Bohuslav Hasištejnský z Lobkovic	O lidské ubohosti, O lakotě, O štěstí	latinsky píšící, moralizující verše
			Žaloba k sv. Václavu, O položení Prahy a mravech jejích obyvatel	latinsky píšící, prozaická politická a didaktická tematika
		Augustin Olomoucký		
		Jan Skála z Doubravky "Dubravius"	O rybnících	latinsky psaný hospodářský spis
Řehoř Hrubý z Jelení	překlad Chvály bláznovství Napomenutí Pražanům	český překlad satiry Erasma Rotterdamského		
		působil na pražské univerzitě jako mistr, byl významným úředníkem a právníkem; psal česky i latinsky; hlavní představitel národního humanismu, usiloval rozvoj literatury v češtině; hojně cituje antické autory (především Cicerona); obdivoval se římskému právu - opravdový humanista		

7	15. stol.	Viktorin Kornel ze Všehrd	O právech, o súdiach i o dskách země české knihy devatery	právní spis; čerpal materiál v zemských deskách (český právní zákoník); dílo nebylo ve své době příliš úspěšné; v díle se snaží podpořit úsilí měšťanstva v zápase měst se šlechtou	
			O napravení padlého	překlad díla Jana Zlatoústého; Viktorin zde vytyčil program českých humanistů - český vzdělanec by měl psát česky a tím rozvíjet češtinu; obrana krásy češtiny	
		Mikuláš Konáč z Hodiškova	Pravidlo lidského života	překlad z indického souboru bajek	
			Řeči a naučení hlubokých mudrců	čítanka antického myšlení	
		Jan Hasištejnský z Lobkovic	Zpráva a naučení synu Jaroslavovi	soubor pravidel života mladého šlechtice	
	Elegie o jeho putování				
	Martin Kabátník	Cesta z Čech do Jeruzaléma a Egypta	cestopis; osobní zážitky		
8	16. stol.	Beneš Optát, Petr Gzell, Václav Philomates	Gramatika česká	první česká mluvnice opatřena kritickými poznámkami Jana Blahoslava	
		Bohuslav Hasištejnský z Lobkovic		filosofická próza a básně	
		Jan Blahoslav			
		Jan Amos Komenský			
		Jan Skála z Doubravky		historik a spisovatel, sepsal soubor humanistických rad panovníkovi "	
		Jan Campanus Vodňanský		básník a dramatik, hudební skladatel	
		Jan Jessenius		lékař, matematik, popularizoval přírodní vědy, provedl první veřejnou pitvu v Praze	
	Řehoř Hrubý z Jelení				
8	16. stol.	Hynek z Poděbrad		první známá oběť syfilis v Evropě;	
		Kryštof Harant z Polžic a Bezdržic			
		Václav Vratislav z Mítrovic			
			Historie o bratru Janu Palečkovi	knížka lidového čtení ; velmi oblíbená zábavná próza	
		Jiří Melantrich		tiskařská a vydavatelská činnost	
		Jan Blahoslav			biskup JB; básník, překladatel, pedagog; psal česky; významně přispěl k vývoji českého jazyka a jazykovědy; nelibě nesl užívání hovorových slov a nářečních tvarů; bojoval za vyšší vzdělání všech členů JB; vzdělání má být spojeno se zbožností; usiloval o ustálenou jazykovou normu; pěstoval kulturu mluveného projevu
			Akta jednoty bratrské	soubor historických zpráv a pramenů k dějinám jednoty; významná historiografická práce, díky které poznáváme více dějiny JB; jde o 8 svazků	
			Filipika proti misomusům	filipika = bojovný proslov, misomusové = odpůrci vzdělání; spis proti biskupu Janu Augustovi, který nebyl nakloněn vzdělání bratří	
			překlad Nového zákona	první překlad Nového zákona do češtiny z původních jazyků; ovlivnil další překladatele k překladu Starého zákona - oba součásti Bible kralické; jazyk a styl se staly vzorem spisovné češtiny až do konce 18. století	
			Musica	učebnice hudební teorie pro zpěváky s radami pro skladatele písní	
	Šamotulský kancionál	JB přispěl svými písněmi do Šamotulského kancionálu (později ivančického); považován za nejkrásněji upravený bratrský kancionál			
	Gramatika česká	frazeologie, skladba a slovník, dobová přísloví; sloužila jako jazyková příručka při překladu Nového zákona; zasazoval se o oddělování mluvy hovorové od spisovné; vnímal češtinu citově a řeč krásně			
	Václav Hájek z Libočan		katolický kněz, vlastenec, výborný vypravěč a kronikář		
8	1541	Václav Hájek z Libočan	Kronika česká	výpravná beletrizující kronika; není to vědecká práce založená na práci prameny, a tudíž není historicky věrohodná; Hájek si některá fakta upravoval podle svých autorských potřeb a fantazie a některá důležitá data zapomněl zmínit úplně; kronika nicméně podává díky autorovým literárním schopnostem kompaktní obraz o české minulosti; díky své čtivosti a ucelenosti byla oblíbená po celá staletí a mnozí umělci se z ní inspirovali ve svých dílech; od Praotce Čecha - korunování Ferdinanda I. Habsburského českým a uherským králem	

			učitel národů; protestant; zastával zásady při výuce (názornost, systematická a soustavnost, přiměřenost...); 3 manželky; procestoval Polsko, UK, Švédsko...
		<u>Spisy teologické a filosofické</u>	
1619	Jan Amos Komenský	Listové do nebe	fiktivní dopisy chudých Kristu, stěžují si na bohaté, vzájemné rozhovory chudých a bohatých s Kristem. Výrazně ovlivněno myšlenkami Jednoty bratrské (chudoba, rovnost, přísnost). Útěšný spis, obhajoba křesťanství jako jediného východiska
1622		Přemýšlování o dokonalosti křesťanské	adresuje své ženě, která žije opuštěna ve Fulneku. "Manželko má milá, klenote můj po Pánu Bohu nejdražší!" 12 kapitol o správném životě křesťana.
1623		Truchlivý	po smrti ženy začal psát první dva díly, další dva dokončil až po vestfálském míru. Dialogický traktát, neobsahuje ironii, nadsázku jako Labyrint. Hluboká inspirace knihou Jobovou. Vystupují v něm personifikované entity Truchlivý, Rozum, Víra a Kristus. V závěru útěšného spisu se otevírá naděje na příchod Krista a jeho blažené říše na zemi. Komenský byl ovlivněn i chiliasmem - očekávání příchodu Boží říše trvající tisíc let, ukončení dějin. Sám věřil na zjevení a stýkal se s vizionáři.
1623		Labyrint světa a ráj srdce	"Labyrint je vrchol naší barokní prózy vůbec." Černý

1650	Jan Amos Komenský	Kšaft umírající matky JB	kšaft=závěť, zklamání z vestfálského míru, postava matky symbolem Jednoty, zdůrazňuje úlohu českého národa, připravuje věřící na možný zánik Jednoty bratrské.
		<u>Spisy pedagogické</u>	
1631		Brána jazyků otevřená	Již za jeho života vyšla v mnoha jazycích a zajistila mu proslulost. Učebnice latiny a vedle ní moderních jazyků. 1000 paragrafů na různá témata, žák si pamatuje pomocí průpovědek.
1658		Orbis sensualium pictus	Svět v obrazech; vychází z Brány, obrázky sám předkreslil. Učebnice, obrázkový slovník. Původně latina, ale později dvojazyčně s angličtinou, němčinou, ale i maďarštinou a češtinou. Dialog mezi učitelem a žákem, začíná větou: "Pojď synu a uč se moudřeti (později upraveno na Uč se moudrým býtí). Žák dopovídá otázkou: Co to je moudrý?". 150 kapitol na různá témata s obrázky. Zde uplatnil svou zásadu škola hrou.
1627-38		Didactica magna	Velká didaktika; je první z velkých spisů Jana Amose Komenského o pedagogice a školství. Jde o jedno z prvních soustavných didaktických děl vůbec a nejvýznamnější didaktické dílo Komenského.
	Pavel Skála ze Zhoře	Chronologie církevní	16 000 stran, nikdy nebylo vydáno, dějiny křesťanství od počátku. Dějiny vnímá jako boj pravé reformované církve s Antikristem.
1634	Petr Stránský u Stránky	O státě českém	latinský spis, psaný encyklopedickým způsobem, popis kraje, státoprávního postavení, o obyvatelích, náboženských proměnách, přidružených zemích (Morava, Slezsko, Lužice), knížatech a králích, zákonech, sněmech, mincovnictví. Podal zde celkový výklad o českém království před rokem 1620. Kniha je psána v duchu tolerantní, snášenlivé, svobodomyšlné České konfese.
1618		Okřík	spis na obranu českého jazyka, svou vroucností je srovnatelný s Blahoslavem, Žerotínem, Balbínem.
	Pavel Ješín z Bezdězí	Posmrtná paměť českým hrdinům popraveným 1621	spisek věnován jejich vzpomínce, protihabsburský, protikatolický

	Pavel Ješín z Bezdězí	Svatováclavská bible	Měla nahradit zakázanou Bibli kralickou, jde o jezuitský – tedy katolický překlad i výklad Bible , který odpovídal potřebám církve. Přesto z části vychází z Bible kralické, která měla jazykově velmi zdařilé zpracování.
1621-1688	Bohuslav Balbín		psal pouze latinsky; jezuita, učitel na jezuitských školách, později jezuitský historik
		Učené Čechy	literární a kulturní dějiny českých zemí
		Rozmanitosti na obranu jazyka slovanského, obzvláště českého	„encyklopedie“, vlastivěda, etnografie a zeměpis dohromady
		Rozprava na obranu jazyka slovanského, obzvláště českého	vydáno až za NO ; obhajoba češtiny, podle něj je využitelná ve všech oblastech literatury, národ má právo na vlastní jazyk
	Tomáš Pěšina z Čechorodu	Moravopis	pětisvazkové dílo o Moravě
	Adam Michna z Otradovic	Česká mariánská muzika radostná i žalostná	kancionály; píseň Chtíc, aby spal, Pod našima okny, Hajej. Můj andílku
			jezuita; psal duchovní lyriku českým jazykem

17. - 18. stol.	1619-1680	Bedřich Bridel	Co Bůh? Člověk?	duchovní poema (rozsáhlá báseň), úvaha o dokonalosti boží a lidské nicotnosti, vyšší styl
	17. - 18. stol.	Felix Kadlinský	Zrcadlo bolestné Matky Boží Panny Marie	dílo oslavující Pannu Marii
		Jan František Beckovský	Poselkyně	česká kronika – popisuje české dějiny od nejstarších dob až do roku 1700 - podnět k jejímu napsání byla nedostupnost České kroniky Václava Hájka z Libočan
		páter Koniáš	Cítara Nového zákona Písně na evangelia nedělní	kancionály
		Václav Jan Rosa	Čechořečnost	jazyková příručka, psaná latinsky, pravidla časomíry
			Thesaurus linguae Bohemicae	čtyřsvazkový slovník – nedokončený – pomohl Jungmannovi při vydání jeho slovníku
	Matěj Václav Šteyer	Brus jazyka českého	jazyková příručka, psaná latinsky	
Kancionál český		sbírka českých katolických duchovních písní, mnoho z nich se při bohoslužbách zpívá dodnes		
Věčný pekelný žalář		značně rozšířený překlad z italské předlohy, rozsáhlý barokní popis pekla		
11	1753-1829	Josef Dobrovský		jazykovědec a historik; zakladatel slavistiky (soubor vědních disciplín, které se věnují slovanským literaturám a slovanským jazykům); psal německy
	1792		Dějiny české řeči a literatury	(Geschichte der böhmischen Sprache und Literatur); zachytil souběžně s vývojem jazyka i dějiny české literatury; vývoj literatury spojoval se stavem jazyka, proto za vrcholné období považuje období veleslavinské
	1809		Zevrubná mluvnice jazyka českého	(Ausführliches Lehrgebäude der böhmischen Sprache); základní význam pro ustálení spisovné češtiny v obrozenecké době; nastínil celý systém jazyka a formuloval jeho zákonitosti
	1753-1808	Václav Matěj Kramerius		založil r. 1791 vlastní nakladatelství a knihkupecký podnik Česká expedice prvním literárním a společenským střediskem obrozenecké Prahy (scházeli se tu pražští vlastenci a vzdělanci, ale i venkovští čtenáři a písmáci a debatovali zde o literárních, společenských i politických událostech); jako jeden z prvních pochopil význam novin, z počátku vydával týdeník Pražské noviny (1786 – 89) (Schönfeldské), později Pražské poštovské noviny, které nakonec přejmenoval na Krameriovy c. k. vlastenecké noviny.
		Václav Thám	Básně v řeči vázané	obsahuje básně starších autorů, překlady z cizí poezie i původní příspěvky soudobých českých autorů
	1769-1820	Antonín Jaroslav Puchmajer	Óda na jazyk český, Óda na Jana Žižku	
	1773-1847	Josef Jungmann		jazykovědec, básník, historik, překladatel; Jugmannova básnická škola; psal česky
			Česko-německý slovník	dílo monumentální, zachytil slovní zásobu ze všech dostupných pramenů
			časopisecká stať Rozmlouvání o jazyku českém	proti poněmčování ve školách, stať je zároveň i jistým jazykovým programem: požaduje uvedení češtiny do škol i úřadů, dosažení co nejvyšší literární úrovně českých děl a navazování kulturních styků se slovanskými národy
			stať O klasičnosti literatury a důležitosti její	zdůrazňuje potřebu literatury, která by vyjadřovala zájmy národní společnosti, tato služebnost české literatury zůstala pak trvalým rysem celého vrcholného období Národního obrození
11	1820	Josef Jungmann	Slovesnost	dílo spojující učebnici teorie literatury pro gymnázia a čítanku
			Historie literatury české	souhrnný obraz vývoje české literatury
			Zápisky	závěr jeho života, nebyly určeny pro veřejnost
	1795-1861	Pavel Josef Šafařík		
	1837		Slovanské starožitnosti	vylíčení nejstarších dějin slovanských národů až do konce 1. tisíciletí, významnou myšlenkou bylo, že Slované patří vedle Řeků, Římanů, Germánů a dalších kulturních národů ke spolutvůrcům evropské kultury
			Dějiny slovanského jazyka a literatury podle všech nářečí	Češi a jejich kultura chápáni jako součást slovanského celku
			Tatranská múza s lýrou slovanskou	básnická sbírka
			Počátkové českého básnictví, obzvláště prozodie	vyslovení požadavku umělecky náročné tvorby – doporučení časomíry, napsal společně s Palackým
	1793-1852	Jan Kollár		básník, představitel myšlenky slovanské vzájemnosti, v díle skloubil osobní prožitky s nadosobními ideály;

	1824-1852		Slávy dcera	vrchol tvorby, alegorie Slovanstva; sbírka znělek s časoměrným Předzpěvem, sbírka obsahuje v konečné verzi pět částí: Sála, Dunaj, Labe, Léthé (slovanské nebe) a Achreon (slovanské peklo); živá Mína se proměnila v alegorii Slovanstva (bohyně Slávu), milostná touha splývá s vlasteneckým citem, osu sbírky vytváří představa pouti slovanskými zeměmi, hlavní myšlenky	
	1799-1852	František Ladislav Čelakovský		básník, sběratel lidové poezie, redaktor a překladatel; reprezentant literatury, která sbližovala poezii s lidovou slovesností - lidová poezie byla chápána jako odraz „národní duše“; vnímán jako Kollárův protipól; překladatelská a sběratelská činnost	
	1822-27		Slovanské národní písně	poezie slovanských národů v původním znění i v českém překladu	
	1852		Moudrosloví národu slovanského v příslovích	slovanská přísloví a pořekadla	
11	1829		Ohlas písní ruských	čerpal z ruských bylin, ale některé básně vytvořil podle vlastních představ v duchu lidové slovesnosti, básně postihují slohové zvláštnosti ruské lidové epiky i lyriky a v tom je jejich umělecká účinnost, dílo začíná i končí epickými básněmi, které mají povahu dávných bohatýrských zpěvů, zobrazují život ruského lidu ve šťastných i smutných okamžicích, jako je život mladých, jejich láska, poměr mezi dětmi a rodiči; dovedl mistrně vyjádřit jemné milostné stavy	
	1839		Ohlas písní českých	vyjádřil v něm ráz českého života, obraz českého venkovského lidu z konce 30. let, odlišnost ruské a české poezie charakterizoval úvodním srovnáním krajinného rázu ruské a české země, častější satirické a výsměšné písně a popěvky, mířící hlavně na vrchnost a na maloměšťáka, vystihl ráz české lidové písně s její lehkostí a rozmanitostí	
	1798-1876	František Palacký		"Otec národa", historik, zakladatel moderního českého dějepiscetví, zastávce austroslavismu, angažoval se v politice	
			Dějiny národu českého v Čechách i v Moravě	životní dílo a zároveň vrcholné dílo českého obrozeneckého dějepiscetví; píše od r. 1836 německy, od 1848 česky, dokončeno 1876, 5 dílů; obsáhly dobu od začátku národních dějin po rok 1526; smysl českých dějin viděl v neustálém střetávání českého prvku s německým	
				Rukopis královedvorský	akce kamarádů Hanky a Lindy a dalších kumpánů:)
				Rukopis zelenohorský	
	1792-1859	Václav Kliment Klicpera			hry rytířské a historické, zpracovával motivy pohádkové i hry ze současnosti; pomocí postav dovedl vyvolat napětí mezi atmosférou hry a skutečností
	1820		Divotvorný klobouk		
	1825		Rohovín čtverrohý		většinou vítězí mladí lidé se svým vtipem a morální převahou
	1829		Každý něco pro vlast		
	Blaník			historické hry jsou většinou volným zpracováním kronikářských látek	
			Jan za chrta dán		
			Božena		
1741-1816	František Jan Vavák			PÍSMÁK ; milčický rychtář	
			Knihy pamětní	zprávy o událostech z let 1770-1816	
			Smlouvy neb chvalitebné řeči svatební	lidová slovesná tradice, obsahuje svatební písně, Vavák se tu cítí jako prostý člen lidového kolektivu, který zapisuje jednu z variant obřadního zpěvu svatebního	
	1789		Píseň historická o zkáze, těžkostech a trestech roboty	komentuje časové události; Vavák tu přijímá zpravodajský tón písní jarmarečních, jejich šíři a rozvleklost; vystupuje jako poučený znalec a komentátor předváděných událostí, ale neváhá vyslovit i své stanovisko k jejich významu; nejvýznamnější obsáhla veršovaná skladba napsaná ke dni zrušení roboty Josefovým patentem berním a urbariálním; obsáhla skladba (čítá v Knihách pamětních 1284 veršů, v definitivním textu ve Vavákově rukopisném sborníku Sbor písní 1338 veršů) nejen vyslovit radost ze zrušení roboty a dík Josefu II., ale chtěl robotu předvést také jako historický jev v celé šíři jejich forem i v celém dosahu její hrůzy; smysl pro reálné vidění i pro zevšeobecnění životních zkušeností, aniž jí chybí i jistý patos vyvěrající z kolektivního zážitku celé selské třídy; Vavák neváhá vystupovat jako mluvčí sedláků, je hrdý na svou příslušnost k stavu selskému.	
	1782-1853	Josef Dlask		český písmák, sedlák a rychtář na Bukovině	
				Několik částí	

12

Zápisky sedláka Josefa Dlaska

I. JÁDRO SVĚTA - téměř doslova opsaná tehdy oblíbená knížka VEJTACH SVĚTA (Jiří Václav Paroubek) – kniha otázek a odpovědí – původně určená pro školní děti – možná přepisoval předčítání (odlišný pravopis, nedodržuje interpunkci, stejná slova píše pokaždé jinak, někdy nepochopil správný smysl věty);

Suma celého vejtach (světa)
a/ DÍL PRVNÍ / O MÍLÍCH
b/ DÍL DRUHÝ / O ČTYŘECH DÍLÍCH SVĚTA
c/ DÍL TŘETÍ / O DRUHÉM DÍLU SVĚTA, JENŽ JEST ASIA
d/ DÍL ČTVRTÝ / O TŘETÍM DÍLU SVĚTA, JENŽ JE AFRIKA
e/ DÍL PÁTÝ / O ČTVRTÉM DÍLU SVĚTA, JENŽ JEST AMERIKA A NOVÝ SVĚT SW NAZÝVÁ
f/ DÍL ŠESTÝ / O ČTYŘECH MONARCHIÍCH SVĚTA

g/ PŘÍDAVEK ROZLIČNÝCH PAMĚTÍ A HODNÝH VĚCÍ I PRO POTĚŠENÍ

12

Alois Beer

Památosti mého podomování

Třetí svazek pamětí zachycuje období, kdy se autor, odkázaný pro chorobu na klauzuru výměnkáře, oddává vzpomínkám a dává jim literární podobu. Zápisky nejsou jen historickým dokumentem, ale vyvolávají navíc podivuhodně pravdivou dobovou atmosféru, která toto zvláštní a ojedinelé dílo přibližuje moderní reportáži.

1808-1856

Josef Kajetán Tyl

Fidlovačka aneb Žádný hněv a žádná rvačka

novinář (zakladatel časopisu Květy), herec, dramatik; na vrcholu kariéry byl na konci 40. let, kdy řídil uvádění českých her ve Stavovském divadle, organizoval český kulturní život; v době své největší slávy byl (a stále je) nazýván Miláčkem národa; na konci života se vrátil ke kočovnému divadlu, zemřel v chudobě.

drama; Komédie, jejíž název je odvozen od oblíbené slavnosti ševců. Osou příběhu je láska měšťanské dívky Lidušky a mlynářského chasníka Jeníka. V této hře poprvé zazněla píseň Kde domov můj (hudba J. Škroup)

Strakonický dudák aneb hody divých žen

drama; Hlavním hrdinou příběhu je dudák Švanda, který odchází do ciziny, aby vydělal peníze a mohl se oženit se svou milou Dorotkou.

Dekret kutnohorský

novela; V době doby Václava IV., na pozadí zápasu českých a německých mistrů o ovládnutí pražské univerzity, se odehrává milostný příběh vlastence mistra Bočka a Němky Hedviky.

1811-1870

Karel Jaromír Erben

Kytice z pověstí národních

český spisovatel, básník, historik, překladatel, archivář; sbíral lidovou poezii a pohádky; převyprávěl např. Zlatovlásku, Otesánka, Sůl nad zlato, Tři zlaté vlasy děda Vševěda ad.

sbírka 13 balad; vyšla v roce 1853 v počtu 12 básní po 20 letech práce; v roce 1861 do sbírky přibyla báseň Lilie – 13 básní; inspirace lidovými mýty, písněmi, obyčejí; sbírka má 13 básní (12 balad a závěrečná báseň Věštkyňe); rozvržení je logicky promyšlené (zrcadlově protilehlé básně mají shodné znaky)

Prostonárodní české písně a říkadla

Slovanské báje o stvoření světa

Karel Jaromír Erben

Báje a pověsti slovanské

12

1820-1862

Božena Němcová

vlastním jménem Barbora Panklová (rozená Novotná) – původ nejasný; byla emancipovaná; dětství prožila v Ratibořicích u České Skalice; provdala se v 17 letech za fin. úředníka Josefa Němce – manželství nebylo šťastné; kvůli povolání manžela se rodina často stěhovala; po příchodu do Prahy začala psát, ihned se zařadila mezi společenskou elitu, což nelibě nesl její manžel; měla 4 děti (Karel, Hynek, Jaroslav a Teodora) Hynek umírá v r. 1853 na tuberkulózu; pochována na hřbitově na Vyšehradě; sbírala lidovou slovesnost a psala pohádky (Čertův švagr, Sedmero krkavců, Princ Bajaja, O Smolíčkovi...)

Babička

povídka/román

Divá Bára

povídka

1821-1856

Karel Havlíček Borovský

zakladatel české žurnalistiky; literární kritik, básník, novinář a politik; přídomek „Borovský“ odvozen od místa narození; žil v Německém Brodě (dnes Havlíčkův Brod); byl vyloučen z kněžského semináře, odchází do Ruska; v Rusku byl vychovatelem – ztráta iluzí o Rusku; po návratu se stal novinářem; r. 1848 vydával vlastní Národní noviny; po revoluci v r. 1848 internován na 4 roky do Brixenu; symbol statečnosti, boje proti útlaku a národní svobody; po návratu z Brixenu umírá na tuberkulózu (v 35 letech); jeho pohřeb byl sledován tajnou policií, stal se manifestací proti útlaku rakouských úřadů

			Tyrolské elegie	básnická skladba
			Král Lávra	básnická skladba
			Křest svatého Vladimíra	básnická skladba
1813-1877	Karel Sabina			český radikální demokrat, publicista, spisovatel a literární kritik; studoval práva a filozofii, studia nedokončil – začal se věnovat literární činnosti; byl znám svou výbornou pamětí, perfektní výřečností a velmi snadným psaním článků, statí, ale i veršů a prózy; za přípravu povstání v květnu 1849 zatčen, r. 1853 odsouzen k trestu smrti, ale nakonec r. 1857 amnestován; r. 1872 předal tajnou zprávu pražské policii; veřejnost ho prohlásila za vlasteneckého zrádce a jeho jméno zmizelo z pultů českých knihkupectví (donášel i na lidi ve svém blízkém okolí)
			Prodaná nevěsta	libreto (B.Smetana)
			Braniboři v Čechách	libreto (B.Smetana)
			Oživené hroby	nejzdařilejší a nejznámější román vycházející z vlastních zkušeností z olomoucké věznice
1829-1890	Josef Václav Frič			básník, prozaik, dramatik a novinář, aktivní účastník revoluce 1848; byl ve styku s tajným spolkem Repeal a revolučními demokraty, a účastnil se demonstrací a bojů na barikádách; ze stejných důvodů zatčen, vězněn a v r. 1854 amnestován; následně žil po policejním dozorem; v r. 1859 požádal o povolení vystěhování ze země; po 20 letech se z emigrace vrací do země a jeho tvorba se setkává s nechopčením; přispíval do časopisů Lumír, Květy, účastnil se almanachu Máj
			Paměti (I. – IV. díl)	bibliografie – uspořádal Hugo Traub
			Výbor básní	počáteční verše J. V. Friče, v nichž převládají ideály subjektivismu, titánské myšlenky